

Lektion 1

ANVÄND RÄTT SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingan
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNEN SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borr
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Sören Stensgård är ännu en gång vår kursledare. När man lever av att arbeta med trä, är det nödvändigt att själv hålla verktygen i toppskick.

Det har gett Sören Stensgård stor erfarenhet och djupgående kunskaper i hur olika verktyg slipas och hur de behåller en vass egg. Han går igenom olika slipmetoder och visar några av de redskap som underlättar slipningen.

Våtslipmaskinen är fantastisk när du vill ha riktigt vass egg på dina knivar.

Skärande verktyg ska vara vassa för att göra nytta. Ett vasst verktyg underlättar arbetet och gör det skojigare. På denna kurs lär du dig hur du slipar dina verktyg och håller dem supervassa.

Använd rätt slipredskap

Vi använder dagligen flera skärande verktyg och redskap – både inomhus och utomhus. Det är allt från köksknivar till häcksax och ogrässkyffel. På verkstan använder vi stämjärn, frässkaft och borrh. Gemensamt för flera av dessa verktyg är att vi använder dem trots att de inte längre är så vassa som de borde vara. Det märkliga är att vi gör det trots att vi så väl vet hur skönt det är att arbeta med vassa verktyg, t.ex. att skära upp en stek med en vass kniv eller kanta rabatter med en vass spade, som lätt glider ner i gräsmattan.

Samma sak gäller för stämjärn, hyvel, kniven i rotorklipparen och kedjan på motorsågen. När verktygen är vassa går arbetet som en dans, men varför slipar vi inte våra verktyg när det finns så många

olika slipredskap. Det lönar sig att satsa på kvalitet, men du får inte glömma att snekla på resultatet. En ny sågkedja till din motorsåg kostar kanske 250 kr och kan slipas två-tre gånger. Då blir det svårt att tjäna in utgiften för en slipmaskin för sågkedjor.

På denna kurs visar vi vilka slipredskap du ska använda för att slipa verktygen, och vi visar framför allt hur du ska slipa för att få bra resultat och hur du sedan underhåller den vassa eggen. Varken spade eller kniv i rotorklipparen behöver slipas med kirurgisk precision. Vinkelslipen duger bra.

På den första lektionen presenterar vi ett antal slipredskap som du kan använda, och som du möter på följande lektioner. Du behöver inte skaffa alla. Välj dem som du får nytta av.

Lektion 1

Lektion 2

Lektion 3

Lektion 4

Lektion 5

Slipredskap

Det finns en hel del slipredskap att välja bland, och på denna kurs visar vi hur du använder en del av dem. Några är ganska avancerade redskap, andra är mer nödvändiga och dit hör en bra brynsten och en skärpfil för metall.

Klingslipen använder du till slipning av dina cirkelsågsklingor med härdade tänder. Einhell-slipen gör att du slipper lämna bort klingorna för slipning. En bra klinga kan slipas 3–4 gånger. (Lektion 3)

Diamantslipkortet kan komma åt även där det är trångt. Används till bl.a. fräskåft. Ny produkt från Trend. (Lektion 5)

Knivslip. Ett par drag med kniven skärper eggen på ungefär samma sätt som ett skärpstål. Finns i många utföranden och kvaliteter, men det är endast tal om skärpning – inte slipning. (Lektion 1)

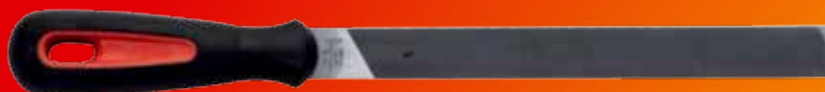

Slipguide. För slipning av stämjärn och hyvelstål är guiden från Stanley outhållig för hemmahantverkaren. Guiden ser till att eggen håller rätt vinkel mot brynstenen. (Lektion 4)

Rund brynsten, används mest för skärpning av yxor. Får plats i en stor ficka. Ena sidan är för finskärpning. Ska fuktas med vatten. (Lektion 2)

Vinkelslip med slipskiva eller lamellrondell tar bort små och stora jack på all grova redskap som spade, kniv i rotorklippare och ogräskyffel. (Lektion 2 och 4)

Flat fil (skärpfil). En dubbelgradig fil är perfekt för grovskärpning av verktyg och trädgårdsredskap. En enkelgradig fil används för finskärpning av redskap och även av knivar och saxar. (Lektion 2)

Övning

Slipa en kökskniv. Det finns inget så farligt som en slö kniv, och därför ska du underhålla dina köksknivar. Det ska göras oftare än du tror. Först ska kniven slipas och då är det viktigt att den får korrekt eggvinkel, 15–20 grader. Det kan vara svårt att hålla kniven i rätt vinkel när man slipar, och då är det praktiskt om våtslipen är försedd med anhället eller mall. En bra slipad kniv kan sedan hållas vass genom att skärpas på bryne eller skärpstål.

1 Starta våtslipen. Fyll på lite vatten och låt slipstenen snurra några minuter för att suga vatten. Håll kniven mot anhället och för den sakta fram och tillbaka över stenen. Slipa längs med rotationsriktningen.

Den fina rullen är av gummi och tar bort grader från eggen.

2 Ta bort ev. slipskagg och grader. För det mesta följer de med vattnet ner i skålen, men ibland ska det göras för hand. Denna maskin har en gummirulle som lätt tar bort slipskagg.

Bänkslip. Kan användas till grovslipning av nästan alla verktyg och redskap bortsett från fina knivar. Här med en grov och en fin skiva – båda snurrar snabbt. (Lektion 3, 4 och 5)

Brynsten för finslipning (rättare sagt skärpning). Här en ultrafin med korn 600 resp. korn 1000. Ska först ligga 10 min i vatten. (Lektion 1 och 4)

Våtslip. Till finslipning av alla skärande verktyg. Slipstenen snurrar långsamt i ett vattenbad. Vattnet ser till att kyla och transportera bort avverkat material. Flera utföranden. (Lektion 1)

Liesticka är en träbit med form som en fil eller platt pinne. Stickan har belagts på båda sidor med slipmedel, i regel en smärgelduk. Används för att vispa fram en vass egg på lien. (Lektion 2)

Skärpstål består av ett handtag och en metallstång, som är svagt räfflad. Skärper snabbt en kniv. Vår saknar parerstång. (Lektion 1)

Filmallen hjälper dig att hålla rätt vinkel på din fil när du skärper en sågkedja. Kedjan filas medan den sitter fast på svärdet. (Lektion 3)

Smärgelduk. För finslipning av grövre redskap och verktyg. Finns i många olika grovlekar. (Lektion 2)

Kedjeslip, en elektrisk slipmaskin som ger mycket snabb och exakt slipning av sågkedjan (som först ska tas loss från svärdet). (Lektion 3)

Lägg brynstenen i vatten i 10 minuter innan du använder den.

3 En fin skärpning av eggen kan utföras på en brynsten, men du kan aldrig slipa en dålig eller skadad egg på brynstenen. För kniven med roterande rörelser över brynet – först på den grova sidan, sedan på den fina.

4 Skärpstålet används för att hålla eggen vass. Räkna inte med att kniven slipas på metallskärpstål (det krävs ett keramiskt till det), men skärpstålet ser till att eggen håller sig vass. Då kan du vänta lite med slipningen.

En snabb lösning

Knivslipar finns i olika utföranden, prisklasser och kvaliteter. Med försiktighet kan du skärpa även dina dyra köksknivar, men slipning av dem ska ske på våtslipsten.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingen
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNET
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borrar
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Det gr snabbt
att slipa en spade
med vinkelslip.

Slipa alla dina redskap

Grova trädgårdsredskap ska också slipas. Kolla själv hur lätt det är att arbeta med en nyslipad spade.

Om du någon gång har använt en nyslipad spade eller ogrässkyffel, så vill du aldrig mer arbeta med redskap som är slöa. Skillnaden är nästan obeskrivlig. Rost, stenar, grus, gräs, packad jord och kvistar sliter enormt på eggen på alla redskap från spade till häcksax. Det räcker inte att tvätta av och smörja redskapen när du har använt

dem. Det förlänger visserligen livslängden, men påverkar inte eggen. Du blir tvungen att ta fram filen eller vinkelslipen för att fixa till eggen, som på många redskap kan vara trubbig och ojämn.

Slipningen klaras rätt lätt och på denna lektion kan du se hur du lyckas med de skärande och klippande trädgårdsredskapen. Det är lätt.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Spade och skyffel. När du vill skära av gräskanter som växer ut i trädgårdsgången eller rabatten, så är spaden utmärkt. Men endast om den är vass. En nyslipad spade skär genom gräs och rötter som en varm kniv genom smör. Och när du ska gräva om dina trädgårdsland och rabatter, går det mycket lättare med en vass spade.

Vi visar här hur du slipar eggen på en spade – steg för steg. När du är klar ska bladet smörjas in med lite olja.

Samma tillvägagångssätt använder du när du slipar andra grävande redskap inklusive skyfflar.

1 Rensa bort lös rost och jord.

Även hårt intorkad jord lossnar om du använder en hård stålborste. Du kan ev. också använda en vinkelslip. Skölj gärna av spaden efteråt.

2 Jack och ojämnheter knackas ut.

Med t.ex. ett skruvstycke eller städ som underlag kan du med fasta slag från hammare knacka eggen plan och få bort ojämnheter och jack.

Slip- eller lamellskiva

Slipskivan är tjockare och starkare än en kapskiva medan lamellskivan är smidigare. Det beror på att den består av ihopsatta bitar av smärgelduk. När du slipar ska du använda slipskiva eller lamellskiva – aldrig kapskiva. Den kan lätt sprängas och orsaka svåra skador.

3 Slipa med vinkelslip. När spaden har spänts fast ordentligt i ett skruvstycke eller på en arbetsbänk, slipar du eggen och bladet med vinkelslip. Använd antingen lamellskiva eller slipskiva.

4 Slipa även den andra sidan av bladet med vinkelslipen. Eggen ska inte vara vass som ett rakblad för då skadas den alldeles för lätt av stenar. Tänk på att använda skyddsglasögon.

Ogrässkyfflar

Oavsett om det är en ogräshacka, ett skyffeljärn eller likande ogräsredskap, så ska det slipas för att fungera optimalt. Tanken är ju att redskapen ska skära av ogräset – inte "gräva" upp det ur jorden.

Om du ofta använder dina redskap blir de snabbt slöa av grus och småstenar, och så småningom tar det längre och längre tid att rensa ogräs.

Ta för vana att rengöra redskapen när du har använt dem och behandla dem då och då med olja. Då håller de längre. Slipningen utförs med vinkelslip.

1. Kanten slipas slät så att alla jack och ojämnheter försvinner.

2. Därefter slipar du eggen från fram- och baksida till den blir vass.

Lie

Lien är ett fantastiskt redskap som kan användas när ogräs eller sly blivit för långt eller när gräset växt för högt. Lien kan dessutom användas på de ytor som är svåra att klara med gräsklippare, t.ex. slänter, dikeskanter och liknande. Men en lie ska vara vass, annars böjer den bara ner gräset. Ovensidan av eggen ska slipas på våtslip. Undersidan slipas inte. Du håller eggen vass med liesticka.

1. Liestickan förs i en mjuk båge från kroppen och utåt samtidigt som den dras en aning neråt.

2. Gör likadant på den andra sidan av eggen. Växla hela tiden mellan fram- och baksidan så skär lien perfekt.

Yxa

Yxan ska alltid hållas vass och eggen bör vara slipad i en vinkel på cirka 20–25 grader. Normalt håller du eggen fin med hjälp av våtslipmaskin, men skulle det ha blivit jack i eggen, tas de bort med vinkelslip eller bänkslip.

Klyvvyxor behöver inte vara så vassa. De ska tvinga isär fibrerna i träet, inte skära av dem. Men klyvvyxan ska ändå slipas för att få bort jack från eggen.

1. Om det har blivit ett jack i eggen på din yxa, kan du slipa den på bänkslip. Håll yxan i 20–25 graders vinkel och för den i sidled över stenen.

2. Eggen blir vass på våtslipmaskin, men kan brynas på brynsten. Läggs stenen i vatten i 10 minuter. För eggen i cirklar tills den är vass.

Övning

Slipa rotorklipparen. Kniven på rotorklipparen får omild behandling varje gång du klipper gräs. Grenstumpar, kottar, småstenar och jord orsakar fula jack i kniven. Det är emellertid rätt lätt att fila fram en ny egg. En standardkniv kan filas och slipas 3–4 gånger innan den ska bytas.

När kniven har slipats ska du kolla balansen. Stick en skruvmejsel i mitthålet. Om kniven tippas kommer den att snurra ojämnt när du klipper gräs.

1 Lossa centrubulten med blocknyckel. Men först ska du ha tömt ut bensinen, hållt ur oljan och lossat tändstiftet. Använd handske när du tar i kniven under klipparen.

2 När knivseggen är taggig och ojämn river den av grässtrån i stället för att klippa av dem. Ta bort all jord och intorkat gräs med stålborste. Du kan även använda vinkelslip med lamellskiva.

Först filas eggen från ena hållet.

Därefter tas graderna bort på baksidan med fin brynsten.

Häcksax

En gammaldags häcksax, som sköts för hand, är rätt lätt att slipa vass. Börja med att plocka isär saxen genom att lossa skruven som håller ihop bladen. Saxar med rak egg slipas med mellanfin plattfil och skägget tas bort från baksidan med fin brynsten. Vågtandad häcksax slipas med halvrund fil, innan du tar bort slipskägget från baksidan med en brynsten.

Fila först eggen plan med en plattfil.

3 Slipa kniven med en plattfil. Välj en mellanfin fil (dubbelgradig skärpfil) och håll filen i samma vinkel när du filar eggen plan. Ta bort lika mycket på varje sida så att knivens balans inte ändras.

4 Skägget, alltså graderna, på baksidan tas bort med brynsten. Här använder vi en karborundumsten som doppats i lampolja. Det går dock lika bra att använda en vattenfuktad brynsten.

5 Den nyslipade kniven är klar att sättas tillbaka. Pensla den med lite olja så att den skyddas mot rost. Torka bort överflödiga olja. Smörj bulten och gängorna med rostlösande och skyddande olja (5-56 eller WD-40). Och nu väntar gräset!

Elektrisk häcksax ska INTE slipas

Knivarna på den elektriska häcksaxen håller sig vassa om du bara kommer ihåg att då och då smörja svärdet.

Du ska inte försöka slipa varje tand för det kräver att du plockar isär svärdet. Det är besvärligt och det är nästan hopplöst att sätta ihop delarna igen. Hamnar de inte rätt fungerar inte saxen som den ska. Om du måste slipa knivarna föreslår vi att du lämnar häcksaxen hos en yrkesman, som kan plocka isär och sätta ihop häcksaxen.

Om det har blivit ett jack i någon kniv – kanske för att du har klippt i ett nät – kan du fila bort det med en liten plattfil.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingen
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNEN
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borrar
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

När sågen kilas fast i t.ex. en stubbe kan du fila kedjan även om du arbetar i skogen.

Slipa cirkelsåg och kedjesåg

Tänderna på sågkedjan och cirkelsågens klinga slits och blir slöa. Ofta kan du slipa dem själv. Se här.

Alla sågtänder slits och blir slöa, och det gäller oavsett om de sitter på en fogsvars, på en klinga eller är satta ihop länkviss till en kedja. Även om du kan köpa en ny sågkedja och klinga för hyfsat lågt pris, så kan du spara utgiften genom att slipa tänderna. Du kan slipa tänderna två-tre gånger innan kedja eller klinga ska kasseras.

Om du arbetar i skogen och tycker att kedjesågen inte är så effektiv, så kan du ta fram filen och snabbt få den vass. Du behöver en rundfil och en sågmall, och de är inte större än att du kan ha dem i fickan. Det krävs lite tålamod för filen ska hållas i korrekt vinkel, men efteråt går arbetet snabbare och utförs säkrare med den vassa sågkedjan.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Slipa din sågkedja. Det är inte nödvändigt att ta loss sågkedjan för att slipa eller fila den. Men det är viktigt att den hålls fast. Om du arbetar i skogen kan du såga ett spår i en stubbe eller stam och sätta fast svärdet i spåret. På verkstan spänner du fast svärdet mellan två klossar i ett skruvstycke.

Tänderna slipas inte vassa. De filas. Det är viktigt att hålla rätt filvinkel, 30 grader, och därför bör du skaffa en filmall. En sådan kostar 85 kr. Är du smart köper du en komplett sats med filmall, ryttermall, flatfil och rundfil för 185 kr, men välj en som passar just din såg.

1 Markera på kedjan var du börjar. Med tuschpenna kan du sätta ett märke på den tand som du börjar med, så att du vet hur långt du har kommit. Fäst sedan filmallen på svärd och kedja.

2 Lägg filen i filmallen och för den utan uppehåll i hela dess längd mot eggen på tanden. Upprepa ett par gånger. **VIKTIGT!** Fila varje tand lika många gånger så att de filas lika mycket.

Elektrisk kedjeslip

I stället för vanlig rundfil och mall kan du köpa en elektrisk kedjeslip. En sådan kostar från 400 kr. De första två gångerna är det ofta knepigt att hantera kedjeslipen, men när man har lärt sig tekniken är den riktigt bra.

3 Kolla höjden på rytterna (de små avrundande klackarna mellan tänderna). De ska vara cirka 1/10 mm lägre än tänderna för att sågen ska avverka. Lägg en linjal över tänderna för att se om någon ryttere är för hög.

4 Fila ev. toppen på rytterna. Det görs med flat fil. Det finns särskilda mallar för rytterna, som hjälper dig fila lagom mycket. Har du ingen mall tar du ett par drag på varje ryttere, så att ingen av dem sticker upp över tänderna.

Cirkelsågsklingan

Moderna klingor har inte vanliga, stansade tänder utan är i stället försedda med härdade plattor som svetsats fast på klingan. De håller mycket länge, men när de blivit slöa, kan du inte slipa dem för hand, eftersom de är härdade.

Vi har testat en elektrisk slipmaskin från Einhell. Den är försedd med en roterande slipskiva, som dras mot tanden tills den rör plattan och sedan slipar den i rätt vinkel. Maskinen fungerar utmärkt och tänderna blir vassa och effektiva. Men om din klinga är relativt billig blir det billigare för dig att köpa ny klinga än att köpa en maskin.

1. Sågklingan spänns fast på hållaren och slipvinkeln ställs in.

2. Slipskivan förs fram mot sågklingan och slipar en tand i sänder.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingan
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNETNEN SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borr
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Du kan slipa bort jack och skador med en bänkslip, men glöm inte att kyla stämjärnet med vatten.

Ett stämjärn är värdelöst om det finns jack i eggen eller om eggen är slö. Slipa och bryn det ofta. Vi visar steg för steg hur det går till.

Slipa järnen supervassa

Vasst som ett rakblad! Det är hemligheten om du vill att dina stämjärn ska vara effektiva. Arbetet blir rena barnleken om stämjärn, hyveljärn och skölpar är vassa. Då kan du göra tappar, hyvla plant, svarva slätt och sticka urtag med dina redskap.

Ta därför för vana att då och då slipa eller i varje fall bryna eggen. Slipningen

ska helst utföras på en våtslipmaskin, men har du ingen sådan kan du klara dig med en bänkslip och ett bra bryne. För att få rätt vinkel på eggen bör du använda en slipguide eller mall, som styr stämjärnet i en vinkel på 25–30 grader. Se här hur det går till.

Förvara sedan stämjärnen hängande, så att eggen inte skadas av misstag.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Slipa dina stämjärn. Ett stämjärn har två sidor: fasen, som är den sluttande sidan, och polersidan, som är helt plan. Det är endast fasen som ska slipas, och stämjärnet blir effektivast om du slipar den 25–30 grader. Du kan välja en ännu spetsigare vinkel, t.ex. 15–20 grader. Då får du ett supervasst järn men eggen blir mycket ömtålig och skadas mycket lätt. Den ska därför slipas oftare.

All slipning bör ske på våtslipmaskin, men om eggen har skadats eller fått jack, går det bra att ta bort skadorna på en bänkslip. Men det kräver att du har ett fint bryne till finslipningen.

1 Ta bort jack och skador genom att hålla stämjärnet i en vinkel på cirka 30 grader mot slipstenen. För järnet sakta och försiktigt i sidled mot stenen. Doppa järnet flera gånger i vatten för att kyla det.

2 Använd en slipguide. Guiden (här från Stanley) håller stämjärnet i korrekt vinkel medan du för det fram och tillbaka på den grova sidan av brynstenen (som först ska ha legat 10 min i vatten).

3 Polersidan slipas inte – men på baksidan av eggen bildas slipskäg, och det tas bort om du lägger stämjärnet plant mot den fina sidan och drar det i små cirklar under lätt tryck.

4 Avsluta med en slipning av fasen på den finkorniga sidan av den fuktiga brynstenen. Var noga med att hålla den vinkel slipguiden ger. Efteråt bör eggen vara så vass att du kan ta bort hår från armarna med stämjärnet.

Skölpen hålls fast i rätt vinkel och vrids tills hela eggen har slipats.

5 Skölpar ska också slipas, och till det krävs specialverktyg. På bilden ser du en våtslip med slipguide för skölpar. Verktöget spänns fast i mallen och vrids försiktigt tills hela eggen har slipats. Guiden kan köpas som tillbehör.

Hyveljärn slipas som stämjärn

Slipvinkeln för hyveljärn är den samma som för stämjärn, 25–30 grader, och slipningen utförs på nästan samma sätt. Dock bör du undvika torrslipning på bänkslip, eftersom det är svårare att styra det breda hyveljärnet. Använd helst en våtslipmaskin med tillhörande jigg eller guide.

Bryningen utförs på våt brynsten. Först brynas fasen på den grova sidan, sedan slipas polersidan på den fina sidan och till sist slipas fasen på den fina sidan.

Använd slipguide – sådan finns även för hyveljärn.

Var rädd om härdeningen

Våtslipen snurrar långsamt och vattnet kyler hela tiden eggen på verktyget. Bänkslipen snurrar snabbt och friktionen värmer järnet så mycket att det finns risk att härdeningen skadas. Blir eggen blå gäller det att försiktigt slipa bort all blå metall och skapa en ny fas.

När fasen blir blå, tvingas du skapa en ny fas.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingan
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNET
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borr
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Frässkaften ska hållas rena annars blir de snabbt slöa.

Slipa borr och frässkaft

Även om både borr och frässkaft är relativt billiga är det förnuftigt och mer ekonomiskt att slipa dem.

Om du håller på att fräsa och upptäcker att fräsen inte riktigt biter, så kan du ju alltid köpa ett nytt frässkaft med vass egg och fortsätta jobbet. Är det däremot söndag eller om du har långt till byggmarknaden, så är det praktiskt om du själv kan slipa frässkaftet och fortsätta jobbet.

När eggen på frässkaftet täcks av kåda och slipdamm biter den inte, och

då ska den tvättas med sprit och borste som vi visar här. Vi visar också hur du med ett diamantkort slipar frässkaft.

Borr slipar du lättast med en borrslip. Det är faktiskt omöjligt att göra det på fri hand, för det går inte att hålla exakt samma slipvinkel på de två sidorna av borrspetsen utan slipmall.

Glöm inte att vassa verktyg håller längre och ger bättre arbetsglädje.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Slipa frässkaft med diamantkort. När dina frässkaft har tuggat sig igenom flera meter trä och mdf-skivor fastnar en del av träets naturliga innehåll av kåda och olja på frässkaftet tillsammans med mikroskopiska slippartiklar. Resultatet är en fin beläggning på samtliga delar på frässkaftet. Ju mera som har fastnat, desto sämre förmår frässkaftet bearbeta träet och desto mera slits eggen. Det är därför viktigt att du håller frässkaften rena och därmed bevarar en vass egg.

De borstar och slipkort som vi använder kommer från www.trend-uk.com

2 Fukta diamantslipkortet med lite olja. Vi sprayar på oljan för att inte lägga på för mycket från början. Lite senare kan det eventuellt behövas mera olja. Kortet ska torkas av efteråt.

1 Borsta först bort slippdamm från frässkaften. Slippkornen kan sitta i en klabbig massa, men den löses upp med sprit. Använd små mässingsborstar (eller en tandborste) för att inte skada eggen.

3 Slipa eggen på kortet. Lägg kortet med den grova sidan uppåt på en kloss och dra frässkaftet fram och tillbaka. Vänd kortets fina sida uppåt och gör likadant.

Diamantslipkort är rätt dyra

Det lilla diamantbelagda slipkortet är ungefär lika stort som ett kreditkort. På ena sida är beläggningen fin, korn 600, och på den andra lite grövre, korn 340. Det kostar cirka 400 kr, men det håller otroligt länge utan att slitas.

Kortet är perfekt där du inte kommer åt med fil eller bryne. Vi beställde från www.trend-uk.com, produkt DWS/CC/FC, och fick 5 års garanti. Försök eventuellt hos www.toolbox.se

Diamantslipkortet har samma storlek som ett kreditkort och förvaras i ett skyddande etui.

Slipa dina borrar

Med hjälp av mall och lång erfarenhet kan ett proffs kanske slipa borrar på fri hand, men för oss andra är det hopplöst svårt. Det går visserligen att skärpa spetsen på en borrar på en bänkslip eller med en flat nålfil. Men det går inte att få fram samma vinkel på borrarspetsens två sidor.

Om du inte är finmekaniker eller verktygsmakare skaffar du i stället en borrarlip, t.ex. från Biltema för 70 kr. Den fästs på din bormaskin och sedan sticker du bara in borrar i rätt håll så får eggen korrekt vinkel.

Med anhåll eller jigg kan borrarspetsen skäras på en bänkslip.

På fri hand: Spänn fast borrar stadigt och för filen uppåt längs eggen.

I borrarlip: Stick in borrar i rätt håll, och låt sedan maskinen göra arbetet.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingen
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNET
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borrar
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Det gr snabbt
att slipa en spade
med vinkelslip.

Slipa alla dina redskap

Grova trädgårdsredskap ska också slipas. Kolla själv hur lätt det är att arbeta med en nyslipad spade.

Om du någon gång har använt en nyslipad spade eller ogrässkyffel, så vill du aldrig mer arbeta med redskap som är slöa. Skillnaden är nästan obeskrivlig. Rost, stenar, grus, gräs, packad jord och kvistar sliter enormt på eggen på alla redskap från spade till häcksax. Det räcker inte att tvätta av och smörja redskapen när du har använt

dem. Det förlänger visserligen livslängden, men påverkar inte eggen. Du blir tvungen att ta fram filen eller vinkelslipen för att fixa till eggen, som på många redskap kan vara trubbig och ojämn.

Slipningen klaras rätt lätt och på denna lektion kan du se hur du lyckas med de skärande och klippande trädgårdsredskapen. Det är lätt.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Spade och skyffel. När du vill skära av gräskanter som växer ut i trädgårdsgången eller rabatten, så är spaden utmärkt. Men endast om den är vass. En nyslipad spade skär genom gräs och rötter som en varm kniv genom smör. Och när du ska gräva om dina trädgårdsland och rabatter, går det mycket lättare med en vass spade.

Vi visar här hur du slipar eggen på en spade – steg för steg. När du är klar ska bladet smörjas in med lite olja.

Samma tillvägagångssätt använder du när du slipar andra grävande redskap inklusive skyfflar.

1 Rensa bort lös rost och jord.

Även hårt intorkad jord lossnar om du använder en hård stålborste. Du kan ev. också använda en vinkelslip. Skölj gärna av spaden efteråt.

2 Jack och ojämnheter knackas ut.

Med t.ex. ett skruvstycke eller städ som underlag kan du med fasta slag från hammare knacka eggen plan och få bort ojämnheter och jack.

Slip- eller lamellskiva

Slipskivan är tjockare och starkare än en kapskiva medan lamellskivan är smidigare. Det beror på att den består av ihopsatta bitar av smärgelduk. När du slipar ska du använda slipskiva eller lamellskiva – aldrig kapskiva. Den kan lätt sprängas och orsaka svåra skador.

3 Slipa med vinkelslip. När spaden har spänts fast ordentligt i ett skruvstycke eller på en arbetsbänk, slipar du eggen och bladet med vinkelslip. Använd antingen lamellskiva eller slipskiva.

4 Slipa även den andra sidan av bladet med vinkelslipen. Eggen ska inte vara vass som ett rakblad för då skadas den alldeles för lätt av stenar. Tänk på att använda skyddsglasögon.

Ogrässkyfflar

Oavsett om det är en ogräshacka, ett skyffeljärn eller likande ogräsredskap, så ska det slipas för att fungera optimalt. Tanken är ju att redskapen ska skära av ogräset – inte "gräva" upp det ur jorden.

Om du ofta använder dina redskap blir de snabbt slöa av grus och småstenar, och så småningom tar det längre och längre tid att rensa ogräs.

Ta för vana att rengöra redskapen när du har använt dem och behandla dem då och då med olja. Då håller de längre. Slipningen utförs med vinkelslip.

1. Kanten slipas slät så att alla jack och ojämnheter försvinner.

2. Därefter slipar du eggen från fram- och baksida till den blir vass.

Lie

Lien är ett fantastiskt redskap som kan användas när ogräs eller sly blivit för långt eller när gräset växt för högt. Lien kan dessutom användas på de ytor som är svåra att klara med gräsklippare, t.ex. slänter, dikeskanter och liknande. Men en lie ska vara vass, annars böjer den bara ner gräset. Ovensidan av eggen ska slipas på våtslip. Undersidan slipas inte. Du håller eggen vass med liesticka.

1. Liestickan förs i en mjuk båge från kroppen och utåt samtidigt som den dras en aning neråt.

2. Gör likadant på den andra sidan av eggen. Växla hela tiden mellan fram- och baksidan så skär lien perfekt.

Yxa

Yxan ska alltid hållas vass och eggen bör vara slipad i en vinkel på cirka 20–25 grader. Normalt håller du eggen fin med hjälp av våtslipmaskin, men skulle det ha blivit jack i eggen, tas de bort med vinkelslip eller bänkslip.

Klyvvyxor behöver inte vara så vassa. De ska tvinga isär fibrerna i träet, inte skära av dem. Men klyvvyxan ska ändå slipas för att få bort jack från eggen.

1. Om det har blivit ett jack i eggen på din yxa, kan du slipa den på bänkslip. Håll yxan i 20–25 graders vinkel och för den i sidled över stenen.

2. Eggen blir vass på våtslipmaskin, men kan brynas på brynsten. Läggs stenen i vatten i 10 minuter. För eggen i cirklar tills den är vass.

Övning

Slipa rotorklipparen. Kniven på rotorklipparen får omild behandling varje gång du klipper gräs. Grenstumpar, kottar, småstenar och jord orsakar fula jack i kniven. Det är emellertid rätt lätt att fila fram en ny egg. En standardkniv kan filas och slipas 3–4 gånger innan den ska bytas.

När kniven har slipats ska du kolla balansen. Stick en skruvmejsel i mitthålet. Om kniven tippas kommer den att snurra ojämnt när du klipper gräs.

1 Lossa centrubulten med blocknyckel. Men först ska du ha tömt ut bensinen, hållt ur oljan och lossat tändstiftet. Använd handske när du tar i kniven under klipparen.

2 När knivseggen är taggig och ojämn river den av grässtrån i stället för att klippa av dem. Ta bort all jord och intorkat gräs med stålborste. Du kan även använda vinkelslip med lamellskiva.

Först filas eggen från ena hållet.

Därefter tas graderna bort på baksidan med fin brynsten.

Häcksax

En gammaldags häcksax, som sköts för hand, är rätt lätt att slipa vass. Börja med att plocka isär saxen genom att lossa skruven som håller ihop bladen. Saxar med rak egg slipas med mellanfin plattfil och skägget tas bort från baksidan med fin brynsten. Vågtandad häcksax slipas med halvrund fil, innan du tar bort slipskägget från baksidan med en brynsten.

Fila först eggen plan med en plattfil.

3 Slipa kniven med en plattfil. Välj en mellanfin fil (dubbelgradig skärpfil) och håll filen i samma vinkel när du filar eggen plan. Ta bort lika mycket på varje sida så att knivens balans inte ändras.

4 Skägget, alltså graderna, på baksidan tas bort med brynsten. Här använder vi en karborundumsten som doppats i lampolja. Det går dock lika bra att använda en vattenfuktad brynsten.

5 Den nyslipade kniven är klar att sättas tillbaka. Pensla den med lite olja så att den skyddas mot rost. Torka bort överflödiga olja. Smörj bulten och gängorna med rostlösande och skyddande olja (5-56 eller WD-40). Och nu väntar gräset!

Elektrisk häcksax ska INTE slipas

Knivarna på den elektriska häcksaxen håller sig vassa om du bara kommer ihåg att då och då smörja svärdet.

Du ska inte försöka slipa varje tand för det kräver att du plockar isär svärdet. Det är besvärligt och det är nästan hopplöst att sätta ihop delarna igen. Hamnar de inte rätt fungerar inte saxen som den ska. Om du måste slipa knivarna föreslår vi att du lämnar häcksaxen hos en yrkesman, som kan plocka isär och sätta ihop häcksaxen.

Om det har blivit ett jack i någon kniv – kanske för att du har klippt i ett nät – kan du fila bort det med en liten plattfil.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingan
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNEN
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borrar
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

När sågen kilas fast i t.ex. en stubbe kan du fila kedjan även om du arbetar i skogen.

Slipa cirkelsåg och kedjesåg

Tänderna på sågkedjan och cirkelsågens klinga slits och blir slöa. Ofta kan du slipa dem själv. Se här.

Alla sågtänder slits och blir slöa, och det gäller oavsett om de sitter på en fogs vans, på en klinga eller är satta ihop länkviss till en kedja. Även om du kan köpa en ny sågkedja och klinga för hyfsat lågt pris, så kan du spara utgiften genom att slipa tänderna. Du kan slipa tänderna två-tre gånger innan kedja eller klinga ska kasseras.

Om du arbetar i skogen och tycker att kedjesågen inte är så effektiv, så kan du ta fram filen och snabbt få den vass. Du behöver en rundfil och en sågmall, och de är inte större än att du kan ha dem i fickan. Det krävs lite tålamod för filen ska hållas i korrekt vinkel, men efteråt går arbetet snabbare och utförs säkrare med den vassa sågkedjan.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Slipa din sågkedja. Det är inte nödvändigt att ta loss sågkedjan för att slipa eller fila den. Men det är viktigt att den hålls fast. Om du arbetar i skogen kan du såga ett spår i en stubbe eller stam och sätta fast svärdet i spåret. På verkstan spänner du fast svärdet mellan två klossar i ett skruvstycke.

Tänderna slipas inte vassa. De filas. Det är viktigt att hålla rätt filvinkel, 30 grader, och därför bör du skaffa en filmall. En sådan kostar 85 kr. Är du smart köper du en komplett sats med filmall, ryttermall, flatfil och rundfil för 185 kr, men välj en som passar just din såg.

1 Markera på kedjan var du börjar. Med tuschpenna kan du sätta ett märke på den tand som du börjar med, så att du vet hur långt du har kommit. Fäst sedan filmallen på svärd och kedja.

2 Lägga filen i filmallen och för den utan uppehåll i hela dess längd mot eggen på tanden. Upprepa ett par gånger. **VIKTIGT!** Fila varje tand lika många gånger så att de filas lika mycket.

Elektrisk kedjeslip

I stället för vanlig rundfil och mall kan du köpa en elektrisk kedjeslip. En sådan kostar från 400 kr. De första två gångerna är det ofta knepigt att hantera kedjeslipen, men när man har lärt sig tekniken är den riktigt bra.

3 Kolla höjden på rytterna (de små avrundande klackarna mellan tänderna). De ska vara cirka 1/10 mm lägre än tänderna för att sågen ska avverka. Lägg en linjal över tänderna för att se om någon ryttere är för hög.

4 Fila ev. toppen på rytterna. Det görs med flat fil. Det finns särskilda mallar för rytterna, som hjälper dig fila lagom mycket. Har du ingen mall tar du ett par drag på varje ryttere, så att ingen av dem sticker upp över tänderna.

Cirkelsågsklingan

Moderna klingor har inte vanliga, stansade tänder utan är i stället försedda med härdade plattor som svetsats fast på klingan. De håller mycket länge, men när de blivit slöa, kan du inte slipa dem för hand, eftersom de är härdade.

Vi har testat en elektrisk slipmaskin från Einhell. Den är försedd med en roterande slipskiva, som dras mot tanden tills den rör plattan och sedan slipar den i rätt vinkel. Maskinen fungerar utmärkt och tänderna blir vassa och effektiva. Men om din klinga är relativt billig blir det billigare för dig att köpa ny klinga än att köpa en maskin.

1. Sågklingan spänns fast på hållaren och slipvinkeln ställs in.

2. Slipskivan förs fram mot sågklingan och slipar en tand i sänder.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingan
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNET
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borr
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Du kan slipa bort jack och skador med en bänkslip, men glöm inte att kyla stämjärnet med vatten.

Ett stämjärn är värdelöst om det finns jack i eggen eller om eggen är slö. Slipa och bryn det ofta. Vi visar steg för steg hur det går till.

Slipa järnen supervassa

Vasst som ett rakblad! Det är hemligheten om du vill att dina stämjärn ska vara effektiva. Arbetet blir rena barnleken om stämjärn, hyveljärn och skölpar är vassa. Då kan du göra tappar, hyvla plant, svarva slätt och sticka urtag med dina redskap.

Ta därför för vana att då och då slipa eller i varje fall bryna eggen. Slipningen

ska helst utföras på en våtslipmaskin, men har du ingen sådan kan du klara dig med en bänkslip och ett bra bryne. För att få rätt vinkel på eggen bör du använda en slipguide eller mall, som styr stämjärnet i en vinkel på 25–30 grader. Se här hur det går till.

Förvara sedan stämjärnen hängande, så att eggen inte skadas av misstag.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Slipa dina stämjärn. Ett stämjärn har två sidor: fasen, som är den sluttande sidan, och polersidan, som är helt plan. Det är endast fasen som ska slipas, och stämjärnet blir effektivast om du slipar den 25–30 grader. Du kan välja en ännu spetsigare vinkel, t.ex. 15–20 grader. Då får du ett supervasst järn men eggen blir mycket ömtålig och skadas mycket lätt. Den ska därför slipas oftare.

All slipning bör ske på våtslipmaskin, men om eggen har skadats eller fått jack, går det bra att ta bort skadorna på en bänkslip. Men det kräver att du har ett fint bryne till finslipningen.

1 Ta bort jack och skador genom att hålla stämjärnet i en vinkel på cirka 30 grader mot slipstenen. För järnet sakta och försiktigt i sidled mot stenen. Doppa järnet flera gånger i vatten för att kyla det.

2 Använd en slipguide. Guiden (här från Stanley) håller stämjärnet i korrekt vinkel medan du för det fram och tillbaka på den grova sidan av brynstenen (som först ska ha legat 10 min i vatten).

3 Polersidan slipas inte – men på baksidan av eggen bildas slipskäg, och det tas bort om du lägger stämjärnet plant mot den fina sidan och drar det i små cirklar under lätt tryck.

4 Avsluta med en slipning av fasen på den finkorniga sidan av den fuktiga brynstenen. Var noga med att hålla den vinkel slipguiden ger. Efteråt bör eggen vara så vass att du kan ta bort hår från armarna med stämjärnet.

Skölpen hålls fast i rätt vinkel och vrids tills hela eggen har slipats.

5 Skölpar ska också slipas, och till det krävs specialverktyg. På bilden ser du en våtslip med slipguide för skölpar. Verktöget spänns fast i mallen och vrids försiktigt tills hela eggen har slipats. Guiden kan köpas som tillbehör.

Hyveljärn slipas som stämjärn

Slipvinkeln för hyveljärn är den samma som för stämjärn, 25–30 grader, och slipningen utförs på nästan samma sätt. Dock bör du undvika torrslipning på bänkslip, eftersom det är svårare att styra det breda hyveljärnet. Använd helst en våtslipmaskin med tillhörande jigg eller guide.

Bryningen utförs på våt brynsten. Först brynas fasen på den grova sidan, sedan slipas polersidan på den fina sidan och till sist slipas fasen på den fina sidan.

Använd slipguide – sådan finns även för hyveljärn.

Var rädd om härdeningen

Våtslipen snurrar långsamt och vattnet kyler hela tiden eggen på verktyget. Bänkslipen snurrar snabbt och friktionen värmer järnet så mycket att det finns risk att härdeningen skadas. Blir eggen blå gäller det att försiktigt slipa bort all blå metall och skapa en ny fas.

När fasen blir blå, tvingas du skapa en ny fas.

Lektion 1

ANVÄND RÄTT
SLIPREDSKAP

- Slipredskap
- ÖVNINGAR:
- Slipa en kökskniv

Lektion 2

SLIPA REDSKAP

- Spade och skyffel
- Slipskiva eller sliplamell
- Ogrässkyffel
- Lie
- Yxa
- Häcksax
- ÖVNINGAR:
- Slipa rotorklipparen

Lektion 3

SLIPA CIRKELSÅG
OCH KEDJESÅG

- Cirkelsågsklingan
- Elektrisk kedjeslip
- ÖVNINGAR:
- Slipa kedjesågen

Lektion 4

SLIPA JÄRNET
SUPERVASSA

- Hyvelstål slipas som stämjärn
- Var noga med vinkeln
- ÖVNINGAR:
- Slipa stämjärn

Lektion 5

SLIPA BORR OCH
FRÄSSKAFT

- Diamantslipkortet är dyrt men bra
- Slipa borr
- ÖVNINGAR:
- Slipa frässkaft med diamantslipkortet

Häng med
från början

På vår slipkurs visar vi hur du håller dina verktyg vassa. Häng med från början. Vi kommer fortlöpande att lägga ut kurserna på vår hemsida: www.gds.se

Frässkaften ska hållas rena annars blir de snabbt slöa.

Slipa borr och frässkaft

Även om både borr och frässkaft är relativt billiga är det förnuftigt och mer ekonomiskt att slipa dem.

Om du håller på att fräsa och upptäcker att fräsen inte riktigt biter, så kan du ju alltid köpa ett nytt frässkaft med vass egg och fortsätta jobbet. Är det däremot söndag eller om du har långt till byggmarknaden, så är det praktiskt om du själv kan slipa frässkaftet och fortsätta jobbet.

När eggen på frässkaftet täcks av kåda och slipdamm biter den inte, och

då ska den tvättas med sprit och borste som vi visar här. Vi visar också hur du med ett diamantkort slipar frässkaft.

Borr slipar du lättast med en borrslip. Det är faktiskt omöjligt att göra det på fri hand, för det går inte att hålla exakt samma slipvinkel på de två sidorna av borrspetsen utan slipmall.

Glöm inte att vassa verktyg håller längre och ger bättre arbetsglädje.

SÖREN STENSGÅRD

På denna kurs visar Sören Stensgård hur du rengör och slipar dina verktyg och redskap – från knivar och stämjärn via gräsklipparknivar till spadar och sågkedjor. Ja, alla verktyg kan slipas med fil, brynsten eller vinkelslip och hur det går till förklarar han steg för steg.

Övning

Slipa frässkaft med diamantkort. När dina frässkaft har tuggat sig igenom flera meter trä och mdf-skivor fastnar en del av träets naturliga innehåll av kåda och olja på frässkaftet tillsammans med mikroskopiska slippartiklar. Resultatet är en fin beläggning på samtliga delar på frässkaftet. Ju mera som har fastnat, desto sämre förmår frässkaftet bearbeta träet och desto mera slits eggen. Det är därför viktigt att du håller frässkaften rena och därmed bevarar en vass egg.

De borstar och slipkort som vi använder kommer från www.trend-uk.com

2 Fukta diamantslipkortet med lite olja. Vi sprayar på oljan för att inte lägga på för mycket från början. Lite senare kan det eventuellt behövas mera olja. Kortet ska torkas av efteråt.

1 Borsta först bort slippdammet från frässkaften. Slippkornen kan sitta i en klibbig massa, men den löses upp med sprit. Använd små mässingsborstar (eller en tandborste) för att inte skada eggen.

3 Slipa eggen på kortet. Lägg kortet med den grova sidan uppåt på en kloss och dra frässkaftet fram och tillbaka. Vänd kortets fina sida uppåt och gör likadant.

Diamantslipkort är rätt dyra

Det lilla diamantbelagda slipkortet är ungefär lika stort som ett kreditkort. På ena sida är beläggningen fin, korn 600, och på den andra lite grövre, korn 340. Det kostar cirka 400 kr, men det håller otroligt länge utan att slitas.

Kortet är perfekt där du inte kommer åt med fil eller bryne. Vi beställde från www.trend-uk.com, produkt DWS/CC/FC, och fick 5 års garanti. Försök eventuellt hos www.toolbox.se

Diamantslipkortet har samma storlek som ett kreditkort och förvaras i ett skyddande etui.

Slipa dina borrar

Med hjälp av mall och lång erfarenhet kan ett proffs kanske slipa borrar på fri hand, men för oss andra är det hopplöst svårt. Det går visserligen att skärpa spetsen på en borrar på en bänkslip eller med en flat nålfil. Men det går inte att få fram samma vinkel på borrarspetsens två sidor.

Om du inte är finmekaniker eller verktygsmakare skaffar du i stället en borrarlip, t.ex. från Biltema för 70 kr. Den fästs på din bormaskin och sedan sticker du bara in borrar i rätt håll så får eggen korrekt vinkel.

På fri hand: Spänn fast borrar stadigt och för filen uppåt längs eggen.

I borrarlip: Stick in borrar i rätt håll, och låt sedan maskinen göra arbetet.